

UDKAST

**BETÆNKNING OM
UDDANNELSE I PSYKOTERAPI**

DECEMBER 2007

UDVALGET FOR PSYKOTERAPEUTISKE BEHANDLINGSMETODER

DANSK PSYKIATRISK SELSKAB

BØRNE- OG UNGDOMSPSYKIATRISK SELSKAB I DANMARK

FORORD	4
INDLEDNING	5
Kommissorium	5
Forslag på baggrund af situationen 2007	6
Forudsætninger	9
Baggrund	10
Forhold i andre lande	11
Revision af betænkningen	12
ORDFORKLARINGER	13
Psykoterapi	13
Psykodynamisk psykoterapi	13
Kognitiv adfærdsterapi	13
Systemisk terapi	14
Egenterapi og feedback på egen stil	14
Egenterapi	14
Feedback på egen stil	14
Supervision	15
INDHOLD I DE TRE NIVEAUER I UDDANNELSERNE	16
Grunduddannelsen i psykoterapi	16
Målsætning for grunduddannelsen	16
Uddannelsessteder	16
Undervisere	16
Evaluering/godkendelse	16
Indhold og omfang for læger under uddannelse til speciallæge i psykiatri	17
Teori	17
Omfang	17
Udøvet terapi	17
Supervision	17
Indhold og omfang for læger under uddannelse til speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri	18
Teori	18
Omfang	18
Udøvet terapi	18
Terapietning	18
Terapiobjekt	18
Valgfrit	19
Supervision	19

Uddannelsen til specialist i psykoterapi	20
Målsætningen for specialistuddannelsen	20
Indhold og omfang af specialistuddannelsen:	20
Supervisoruddannelsen	22
Indhold og omfang af supervisoruddannelsen	22
Generelle bemærkninger	24
Etik	24
Forskning og kvalitetsudvikling	24
Organisering af uddannelserne	24
Godkendelse	25
BILAG 1	26
Fra Målbeskrivelsen for Speciallægeuddannelsen i Børne- og Ungdomspsykiatri	26
Supervision ved vejleder og	28
Kunne udføre samtalebehandling/legeterapi med barnet/den unge og familier	29
Supervision ved vejleder og	33
BILAG 2	38
Fra Målbeskrivelsen for Speciallægeuddannelsen i Psykiatri, 2004	38
Udføre psykoterapeutisk behandling.	40

Forord

(følger)

Poul Videbech
Formand

Indledning

Dansk Psykiatrisk Selskab (DPS) og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab i Danmark (BUP-DK) reviderer hermed betænkningen om uddannelse i psykoterapi fra januar 2000.

Sundhedsstyrelsen har i 2004 revideret målbeskrivelserne for speciallægeuddannelsen i psykiatri og i børne- og ungdomspsykiatri. Disse revisioner medfører ændringer i kravene til grunduddannelsen i psykoterapi som led i uddannelsen til speciallæge i psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri.

Denne betænkning reviderer retningslinier for:

- Grunduddannelsen i psykoterapi
- Uddannelsen til specialist i psykoterapi
- Uddannelsen til supervisor

Kommissorium

Dansk Psykiatrisk Selskabs bestyrelse formulerede følgende kommissorium for aktuelle revision:

- Pkt. 1 Revidere ”Betænkning om uddannelse i psykoterapi” fra januar 2000 således, at den er opdateret.
- Pkt. 2 Fremkomme med forslag til, hvordan uddannelsen kan integreres i den nye speciallægeuddannelse.
- Pkt.3 Fremkomme med forslag til fælles psykoterapeutuddannelser for psykologer og psykiatere på vejleder- og supervisor niveau.

Bestyrelsen har begrundet behovet for en revidering af den tidligere betænkning ved følgende forhold:

- At den nye speciallægeuddannelse blev indført i 2004.
- At interessen for psykoterapiuddannelsen, specielt vejleder- og supervisoruddannelsen er faldende.
- At godkendelse til grunduddannelsen bør integreres i den nye speciallægeuddannelse, dvs. at Sundhedsstyrelsen bør være den instans, som godkender grunduddannelsen.
- At finansiering til vejleder- eller supervisoruddannelsen bør betales af arbejdsgiver.
- At godkendelse til vejlederuddannelse og supervisoruddannelse bør overgå til Sundhedsstyrelsen.
- At der bør arbejdes for en formaliseret psykoterapiuddannelse fælles for psykologer og psykiatere.

Forslag på baggrund af situationen 2007

Vedrørende *punkt 1* (Revidere ”Betænkning om uddannelse i psykoterapi” fra januar 2000 således, at den er opdateret.) Der henvises til det følgende forslag til revision af Psykoterapibetænkningen af juni 2007.

Vedrørende *punkt 2* (Fremkomme med forslag til, hvordan uddannelsen kan integreres i den nye speciallægeuddannelse.) er der to problemstillinger.

- A. Hvordan den psykoterapeutiske grunduddannelse integreres i det daglige kliniske arbejde, for hvilket der endvidere henvises til bilagene 1 og 2.
- B. Hvorledes der skaffes et tilstrækkeligt antal specialister i psykoterapi til at varetage uddannelsen i den nuværende situation med stor mangel på speciallæger i psykiatri.

Ad A.

På grunduddannelsen i psykoterapi finder udvalget, at det er betydningsfuldt at indføre de overordnede principper for ændringer i grunduddannelsen hurtigst muligt, således at man godkendes efter de krav, der er gældende på tidspunktet for start i I-stilling.

Det vil betyde:

- lige mange timers undervisning/ supervision i kognitivadfærdsterapi og i psykodynamisk terapi
- fortsat supervision time til time
- obligatorisk undervisning i familierapi i B&U

Vedrørende implementering af de foreslåede ændringer vil udvalget foreslå følgende. For **voksenpsykiatri** finder vi, at en plan, der strækker sig over 12 år, er realistisk for en forøgelse af det samlede timetal til det i betænkningen anbefalede.

Ved indførelse fra foråret 2008 vil timetallet for teoriundervisning og supervision på grunduddannelsen i voksenpsykiatri se således ud:

Årstal	Generelt	KAT	Psykodynamisk	Andet	Total teori - terapi/sup
2008	10	25 (30)	25 (30)		60 - 60
2011	10	30 (35)	30 (35)	5	75 - 70
2014	15	30 (40)	30 (40)	15	90 - 80
2017	20	30 (45)	30 (45)	25	105 - 90
2020	20	30 (50)	30 (50)	40	120 - 100

Tallene i parentes angiver antal sessioner supervision (og udøvet terapi). De andre tal angiver indhold i teoriundervisning. Det samlede antal og øgningen hvert tredje år er angivet i yderste højre kolonne.

For **børne- og ungdomspsykiatri** finder vi ligeledes, at en plan, der strækker sig over 12 år, er realistisk for en forøgelse af det samlede timetal til det i betænkningen anbefalede.

Ved indførelse fra foråret 2008 vil timetallet for teoriundervisning og supervision på grunduddannelsen i børne- og ungdomspsykiatri se således ud:

Tabel over teoritimer fordelt på retning:

Årstal	Generelt	KAT	Psykodynamisk	Systemisk	Valgfrit	Total
2008	5	20	20	10	5	60
2011	10	30	30	15	5	90
2014	15	30	30	15	20	110
2017	15	30	30	15	25	115
2020	15	30	30	15	30	120

Tabel over terapisesioner med tilhørende supervisionssessioner inden for de forskellige teoriretninger og terapiobjekter:

Årstal	KAT	Psykodynamisk	Familieterapi	Valgfrit	Total
2008	25	25	10		60 (min. 30 individuelt.)
2011	30	30	10		70 (min. 35 individuelt.)
2014	30	30	15	5	80 (min. 40 individuelt.)
2017	30	30	15	15	90 (min. 45 individuelt.)
2020	30	30	20	20	100 (min. 50 individuelt.)

Som det ses, stilles der krav om, at alle udøver terapi baseret på både KAT og psykodynamisk teori, men det er valgfrit, hvor meget systemisk terapi, man vil udøve. Med hensyn til terapiobjekt er der minimumskrav med hensyn til antallet af familieterapier. Det anbefales, at der mindst er 10 sessioner med systemisk familieterapi. Retningen for familieterapi er dog valgfri og kan udøves inden for en af de tre retninger: psykodynamisk, KAT eller systemisk. Der stilles ikke krav om gruppeterapi, og det forventes, at man udøver det meste af terapien som individuel terapi.

Ovenstående tabel er minimumskrav, og der er reelt store muligheder for valgfrihed. Et par regneeksempler:

1. Hvis man i år 2008 udøver 10 sessioner familieterapi inden for den psykodynamiske retning, kan de sessioner tælle enten under psykodynamisk eller under familieterapi (som del af de 25 sessioner psykodynamisk eller alle 10 sessioner familieterapi).
2. Vælger man at udøve familieterapien efter systemisk teoriretning, kan man udøve al sin psykodynamiske terapi som individuel, gruppe eller familie (dog husk krav om min. antal af individuelle sessioner).

Den foreslåede implementering vil betyde en periode med mindre omfattende krav til den samlede erfaring før godkendelse som specialist i psykoterapi, hvilket udvalget ikke forventer vil blive problematisk.

De foreslåede ændringer for godkendelse som specialist i psykoterapi og supervisor anbefales gennemført uden overgangsordning, således at man skal godkendes efter de regler, der er gældende på det tidspunkt, man ansøger udvalget om godkendelse. Det vil betyde:

- At den nugældende overgangsordning for godkendelse som vejleder i kognitiv adfærdsterapi (udløber sommer 2007) kan erstattes af betænkningens bestemmelser.
- At der indføres krav om, at man under uddannelse til specialist i psykoterapi under supervision skal supervisere yngre kollegaer, hvilket tilfører ressourcer til grunduddannelsen.
- At der er krav om feedback på egen stil på uddannelsen som specialist i kognitiv adfærdsterapi. I andre retninger er der fortsat krav om egenterapi.
- At kravet til antal sessioner supervision af udøvet supervision for supervisor godkendelse nedsættes til 40 sessioner, mens der stadig skal udøves 80 sessioner supervision.

Den teoretiske grunduddannelse dækkes for nuværende af I-kursus (15 timer), H-kursus (15 timer) og lokal teoretisk grunduddannelse i psykoterapi (30 timer). Da timekravet foreslås fordoblet i forlængelse af UEMS-kravene, må den teoretiske del på nogle af disse kurser forventes udvidet. Man kan formentlig med fordel etablere to regionale kursusrækker, én for KAT og én for psykodynamisk psykoterapi, ligesom der er mulighed for større fokus på psykoterapi som led i psykosebehandlingen. Logbogens dokumentation af psykoterapiundervisning i afdelingerne vil i højere grad blive inddraget.

Der findes i regi af de psykoterapeutiske uddannelser forskellige muligheder for teoretiske kurser, ligesom der er et righoldigt udbud af forelæsninger, temadage etc.

Ad B.

Udvalget vil pege på følgende mulige løsningsforslag, der kan anvendes alene eller i kombination.

- Kommende psykiatere opfordres til at gennemføre specialistuddannelse i psykoterapi. Dels ved at uddannelsen betales af ansættelsesmyndigheden, dels ved at der gives mulighed for at gennemføre det nødvendige psykoterapeutiske arbejde integreret i den kliniske hverdag – og der ydes kompensation for studietiden i form af frihed eller lønkompensation.
- Psykiatere og psykologer, der er godkendt som specialister i psykoterapi af DPS og BUP-DK, opfordres til at forblive i psykiatrien. Det sikres, at supervision af yngre læger under uddannelse til speciallæger i psykiatri indgår som en arbejdsopgave for psykologerne, og at de honoreres for denne funktion.
- På trods af overgangsordningen for kravene til at blive godkendt vejleder i KAT er det få psykiatere, som har valgt denne terapiform. Det skal ses på baggrund af, at de fleste afdelinger har mulighed for at tilbyde supervision i psykodynamisk terapi og ikke i KAT. Hvis dette billede skal ændre sig væsentligt inden for de næste 5-10 år, er man nødt til at gøre en ekstraordinær indsats for at tilvejebringe et reelt tilbud om supervision i KAT til de uddannelsessøgende. Det kan f.eks. gøres ved, at landets psykiatriske afdelinger organiserer specialistuddannelse i KAT. Der engageres udenlandske specialister i KAT til afholdelse af workshops, idet der er for få supervisorer i KAT i Danmark til at dække det aktuelle behov for uddannelse. Uddannelse kunne tænkes koordineret således, at en foredragsholder så vidt muligt

'servicerer' flere regioner på samme 'tur'. Supervisorer på uddannelser må være danske specialister og kunne tænkes kombineret med supervision per distance, via tilsendte videooptagelser af terapierne.

Vedrørende punkt 3 (Fremkomme med forslag til fælles psykoterapeutuddannelser for psykologer og psykiatere på vejleder- og supervisorsniveau) Der eksisterer en række uddannelser i ind- og udland, som er åbne for såvel psykiatere som psykologer. Der er behov for at stimulere interessen for at tage en specialistuddannelse i psykoterapi. Såvel psykiatere, psykologer som andre faggrupper går på de eksisterende uddannelser.

Forudsætninger

Denne revision af betænkningen søger at tilpasse retningslinierne, så de passer til Sundhedsstyrelsens nye målbeskrivelser.

Under udvalgsarbejdet er der foretaget ændringer i retningslinierne for såvel grunduddannelsen som for specialistuddannelsen.

- Grunduddannelsen tilpasses European Board of Psychiatry, UEMS's kriterier med hensyn til timetallet.
- Grunduddannelsen skal indeholde uddannelse i både psykodynamisk psykoterapi og kognitiv adfærdsterapi.
- Betegnelsen for den specialiserede psykoterapeut/vejleder ændres til: Specialist i psykoterapi. På denne måde anvendes samme betegnelse, som man anvender i Dansk Psykologforening.
- På nuværende tidspunkt er psykodynamisk psykoterapi, kognitiv adfærdsterapi og systemisk terapi de psykoterapeutiske retninger, der er anerkendt i selskaberne.
- Godkendelse som specialist i psykoterapi kræver uddannelse inden for en retning svarende til den tidligere hovedfagsuddannelse.
- Læger under uddannelse til specialist i psykoterapi har mulighed for at supervisere læger på grunduddannelsen, såfremt de modtager supervision af deres supervision.
- Uddannelse til supervisor er en overbygning på specialistuddannelsen og bør følge samme psykoterapeutiske retning som denne.
- Specialister i psykoterapi, som er under uddannelse til supervisor, har mulighed for at supervisere læger under uddannelse til specialist i psykoterapi, såfremt de modtager supervision af deres supervision.
- Autorisation til speciallæge indebærer en vurdering af opnåede kompetencer og færdigheder. Nærværende betænkning beskriver på samme vis kompetencer og færdigheder, der skal opnås på grunduddannelsen, specialist- og supervisorsniveau.

I revisionsarbejdet har deltaget:

Birgit Bennedsen, Françoise Gautré-Delay, Marianne Breds Geoffroy, Nina Tejs Jørring, Mie Bonde Hansen, Torben Heinskou, Matilde Lajer, Tove Mathiesen, Birgitte Norrie, Magnus Petersen, Peter Ramsing, Christian Frøkjær Thomsen.
Bestyrelsesrepræsentanter i udvalget: Ole Bjørn Skausig, Steffen Høy Pedersen, Marianne Kastrup.

Baggrund

Siden 1972 har Dansk Psykiatrisk Selskab gennem udvalgsarbejde udformet retningslinier for uddannelse i psykoterapi af læger i psykiatrisk og børne-ungdomspsykiatrisk speciallægeuddannelse. De tidligere psykoterapiudvalg er fremkommet med følgende betænkninger:

November 1973 foreslås obligatorisk vejledning i psykoanalytisk orienteret individuel psykoterapi (2-3 patienter i superviseret behandlingsforløb på ca. 50 timer) samt teoriundervisning. Alle psykiatriske institutioner skulle have tilknyttet en overlæge eller ledende psykolog med det psykoterapeutiske arbejde og undervisning som funktionsområde. Man forventede økonomisk støtte til oprettelse af et psykoterapeutisk institut med undervisning og forskning.

Oktober 1975 genfremsatte man et revideret forslag med anbefaling af:

1. Nedsættelse af et permanent psykoterapiudvalg under Dansk Psykiatrisk Selskab.
2. Oprettelse af supervisorkollegier med henblik på udarbejdelse af uddannelsesprogrammer.
3. Nedsættelse af udvalg med henblik på tilrettelæggelse af supervision og undervisning i gruppe- og familierapi.
4. Påbegyndelse af obligatorisk basal psykoterapeutisk uddannelse i de psykiatriske speciallægeuddannelser.
5. Nedsættelse af udvalg vedrørende miljøterapi.

November 1976 foreslog man obligatorisk teoriundervisning i psykoterapi samt et praktisk kursus i samtaleteknik på 70 timer indeholdende såvel erfaring i individuelle forløb som i familie/gruppeforløb. Det blev konkluderet, at supervisionen skulle være obligatorisk i speciallægeuddannelsen. Forslaget blev vedtaget ved urafstemning.

I 1979 blev 4 årlige supervisionskurser etableret.

Men først i 1987 blev kursus i samtaleteknik/psykoterapi en obligatorisk del af speciallægeuddannelsen. Kurset omfattede 30 timers superviseret individuel psykoterapi. Mindst halvdelen af supervisionssessionerne skulle være individuelle og resten kunne foregå i gruppe. Desuden krævede man en vis teoretisk undervisning, men mængden blev ikke specificeret. Til at varetage uddannelsen udpegede man en række vejledere. Udpegningen foregik ved de administrerende overlæger på psykiatriske afdelinger, og der blev ikke stillet formelle krav til vejledernes psykoterapeutiske eller kliniske uddannelse.

Februar 1993 blev der ved bestyrelsen vedtaget en omfattende betænkning om uddannelse i psykoterapi. Den beskrev 3 niveauer:

1. Grunduddannelsen, som var den obligatoriske almene psykoterapiuddannelse som led i speciallægeuddannelsen. Indholdet bestod af 2

patientforløb med mindst 60 sessioner, hvoraf de 20 skulle omfatte gruppe-, par- eller familiebehandling. Patientforløbene skulle følges med mindst 60 supervisionssessioner, hvoraf de 30 skulle modtages individuelt. Derudover skulle der modtages mindst 60 undervisningstimer i psykoterapeutisk teori. Supervisionen skulle varetages af terapeuter med vejlederuddannelse.

2. Vejlederuddannelsen blev opdelt i hovedfag og bifag, hvilket skulle sikre en faglig bredde. Hovedfaget bestod af 60 timers teori samt 80 supervisionssessioner individuelt eller 90 i gruppe. Bifaget indeholdt 30 timers teori samt 30 timers supervision individuelt eller 33 timer i grupper. Desuden blev der krævet egenerapi enten 60 individuelle sessioner over mindst 2 år eller 100 timers gruppeterapi fordelt over mindst 2 år. Hovedfag og bifag skulle helst være inden for hver sin referenceramme og mindst være inden for hver sit behandlingsobjekt. Det blev forudsat, at supervisorerne havde supervisoruddannelse.
3. Supervisoruddannelsen forudsatte 80 timers supervision individuelt eller i mindre grupper samt mindst 40 timers teori. I en afgrænset periode kunne alle godkendte og aktive vejledere søge om fortsat godkendelse i udvalget, hvorefter alle nye godkendelser skulle opfylde kriterierne fra betænkningen af 1993.

I 1996 blev udvalget for psykoterapeutiske behandlingsmetoder, der er fælles for voksenpsykiatri og børne- ungdomspsykiatri, etableret. Udvalgets første opgave bestod i at forstå implementeringen af betænkningen og sideløbende hermed at begynde revision af denne. Fra 1. januar 1997 måtte de specialiserede psykoterapeuter opfylde de formelle krav anført i betænkningen af 1993.

Revision af betænkningen blev færdiggjort i 2000 efter de samme hovedprincipper som i 1993 med mindre ændringer og færre dispensationsmuligheder.

Krav om godkendelse af supervisoruddannelse blev først indført i år 2000 med en overgangsordning løbende frem til sommeren 2003.

I 2002 blev der indført en overgangsordning for godkendelse af specialiserede psykoterapeuter i kognitiv adfærdsterapi, som i overgangsordningen bl.a. ikke skulle opfylde kravene om bifag. Denne ordning skal løbe frem til 2007 for at sikre godkendelse af tilstrækkeligt mange kognitive adfærdsterapeuter, der kan sikre grundlaget for uddannelseskapaiciten i kognitiv terapi.

Forhold i andre lande

På europæisk niveau har UEMS (Union of European Medical Specialities), Section of Psychiatry, siden 1992 arbejdet med at skabe og videreudvikle retningslinier for psykiateruddannelsen. I 1995 udkom på baggrund af dette arbejde 'Charter on training of medical specialist in the EU. Requirements for the speciality psychiatry'.

Dateret april 2004 har UEMS, Section of psychiatry, udsendt "Requirements for specialist training in psychiatry" som en videreudvikling af det ovenfor nævnte. De psykiatriske selskaber i 20 europæiske lande er enedes om indholdet.

Om grunduddannelsen til Speciallæge i Psykiatri er anført:

- En overvejende stor del af træningen bør ske i arbejdstiden.
- Der bør være krav til et defineret antal psykoterapeutiske behandlingsforløb.
- Der bør være mindst 120 timers teori i psykoterapi.
- Der bør være regelmæssig supervision, mindst 100 timer. Mindst 50 timer bør være individuel supervision, supervision i gruppe kan derudover anvendes.
- Der bør opnås erfaring med psykoterapeutisk behandling inden for en række forskellige diagnosekategorier, inkl. psykoser.
- Assessment og evaluering af behandlingseffekt bør være en integreret del af uddannelsen.
- Behandlingserfaring bør opnås med både individuel, familie- og gruppebehandling.
- Som et minimum bør psykodynamisk, kognitiv adfærdsterapeutisk og systemisk teori og metode anvendes. Integrative psykoterapier anbefales (f.eks. interpersonel terapi og kognitiv analytisk terapi).
- Egenterapi/ feedback på egen stil anbefales.
- Forskningsmetodologi bør være inkluderet.
- Træning bør om muligt finde sted i forskellige former for behandlingssteder i psykiatrien.
- Supervisorer bør være formelt godkendte.
- Træning bør være offentligt betalt.

"Requirements for specialist training in psychiatry" kan i sin fulde ordlyd findes på: www.uemspychiatry.org

UEMS Børne- og unge sektion arbejder med en rapport om retningslinier for uddannelse i psykoterapi på grunduddannelses niveau. Det foreløbige udkast anerkender de samme teoretiske retninger og foreslår et øget krav til antallet af både teori- og supervisionstimer. Når rapporten fra børne- og ungesektionen foreligger, skal den indarbejdes ved en kommende revision af betænkningen.

Revision af betænkningen

Psykoterapibetænkningen bør revideres løbende som følge af organisatoriske ændringer inden for speciallægeuddannelsen og psykiatrien samt udviklingen i den psykoterapeutiske forskning. Udvalget for psykoterapeutiske behandlingsmetoder bør i samarbejde med bestyrelserne tage stilling til revision af betænkningen hvert andet år.

Ordforklaringer

Psykoterapi

Psykoterapi omfatter en række samtalebaserede psykologiske behandlingsmetoder. En eller flere psykoterapeutisk uddannede personer etablerer et aftalemæssigt forhold til en eller flere patienter. Formålet er at behandle psykiske lidelser og symptomer, at bedre følelsesmæssig og social funktion og eventuelt at modificere karaktertræk.

Psykoterapi kan indgå i behandling af somatiske lidelser og symptomer.

Psykoterapi anvendt i klinisk psykiatri skal bygge på videnskabelige teorier og ydes ved metoder, der korresponderer med den bagvedliggende teori og den kliniske sammenhæng.

I den kliniske psykiatri indgår psykoterapi enten alene eller som en integreret del af behandlingen over for hele spektret af psykiske sygdomme.

Psykodynamisk psykoterapi

Internationalt anvendes betegnelsen psykodynamisk psykoterapi ofte synonymt med psykoanalytisk psykoterapi. Førstnævnte term anvendes i denne betænkning.

Psykodynamisk psykoterapi omfatter en række terapiformer, der fokuserer på dynamiske forhold intrapsykisk såvel som interpersonelt. Centrale begreber i forståelsen af psykopatologi er bl.a. personlighedsstruktur, ubevidste processer, selvet og dets udvikling.

Historisk er der sket en udvikling i psykoanalysens forståelse af sygdomsudvikling fra Freuds tidlige skrifter, som lagde vægt på bl.a. det psykiske apparat og seksualitetens rolle i symptomdannelsen i barnets udvikling - til et fokus på jeg'et, selvet samt indre og ydre objektrelationer. Efter 2.verdenskrig udvikledes modificerede og varierede former for psykoanalytisk psykoterapi og gruppeanalyse, således at disse kunne tilpasses patienter med sværere psykopatologiske tilstande og ikke blot var forbeholdt patienter med neurotisk personlighedsstruktur. Indenfor de sidste 10-20 år er der udviklet dynamiske psykoterapiformer i samspil med forskning i empirisk neurovidenskab, sociologi, tilknytningsteori og spædbarnsobservation samt kognitive adfærdsterapeutiske metoder.

I Danmark er forudsætningen for at supervisere og uddanne psykiatere i psykodynamisk psykoterapi en videreuddannelse i psykoanalyse, psykoanalytisk psykoterapi, psykodynamisk korttidsterapi, analytisk psykologi eller gruppeanalyse, som er godkendt af udvalget for psykoterapeutiske behandlingsmetoder.

Kognitiv adfærdsterapi

Kognitiv adfærdsterapi er en specialiseret evidensbaseret terapiform. Inden for rammerne af terapien, er der udviklet teoretiske modeller til forståelse af de forskellige psykiatriske lidelser og deraf følgende specifikke behandlingsteknikker for de enkelte lidelser. De overordnede strategier er indsigtsgivende, psykoedukative og problemløsende.

Terapien er karakteriseret ved, at patient og terapeut i samarbejde definerer en eksplicit målsætning for behandlingen, som tager udgangspunkt i aktuelle symptomer og problemer som patienten ønsker ændret.

Et grundlæggende behandlingsprincip er analyse af problemsituationer med henblik på at adskille faktuelle forhold og patientens tanker, følelser og adfærd. På baggrund af dette søges patientens tænkning omstruktureret, så den bliver mere nuanceret, selvunderstøttende og fornuftsbetonet. U hensigtsmæssig adfærd søges ligeledes

ændret. Sideløbende med arbejdet med konkrete problemsituationer, undersøges patientens generelle tankemønstre og disses forbindelse til livshistorien. I kognitiv adfærdsterapi anvendes en overordnet ramme og struktur både i den enkelte terapisesession og i selve terapiforløbet, og hjemmearbejde indgår som en central del af behandlingen.

Systemisk terapi

Systemisk terapi beskæftiger sig med individet som en del af et system, hvor de enkelte dele er i stadig interaktion med hinanden og med andre systemer. Fokus er på relationer og på ligheder og forskelle som udtryk for relationer. Terapeutens opgave er at fokusere på den eller de forskelle, der gør en forskel, og dermed skabe mulighed for forandring og løsning af problemet.

Der er aldrig tale om ét problem, problemer forandrer sig hele tiden afhængigt af konteksten. Systemisk terapi bliver ofte anvendt i forbindelse med familierterapi. I den systemiske familierterapi, således som Milanoskolen udviklede den i 70erne og 80erne, stiller terapeuten spørgsmål på grundlag af familiens feedback m.h.p. at få informationer om forskelle/relationer. Formålet er at fastlægge det punkt i familiens udviklingshistorie, hvor vigtige relationer bliver ændret.

I 80erne og især i 90erne blev systemiske terapeuter optaget af sprog, historier og socialt konstruerede virkeligheder. Den socialkonstruktionistiske og narrative tænkning holdt sit indtog i den systemiske familierterapi. Virkeligheden konstrueres socialt og gennem sproget.

I narrativ terapi arbejdes der med de fortællinger, en person eller en familie har om sig selv. Man fokuserer på, at der i ethvert liv er langt flere fortællinger, end de, der bliver set/fortalt. Terapien handler om at støtte patienten til at udforske disse fortællinger. Herved støttes patienten til aktivt at tage stilling til sit liv og vælge, hvilken betydning han/hun vil tillægge fortællingerne. Derved opnås mulighed for at handle alternativt, hvorved problemets negative betydning mindskes.

Egenterapi og feedback på egen stil

Inden for den kognitive referenceramme anvendes et begreb, 'feedback på egen stil', som adskiller sig fra begrebet 'egenterapi':

Egenterapi

Det overordnede mål med egenterapi er at øge den uddannelsessøgendes evne til at arbejde psykoterapeutisk og evnen til at identificere og håndtere den personlige involvering.

Ved egenterapi bringes den uddannelsessøgende i en position, hvor hans eller hendes tænkning, følelser og adfærd i en interpersonel relation udforskes og inddrages terapeutisk. Der fokuseres i egenterapi både på den uddannelsessøgendes relation til patienter og på forhold i det private liv.

Egenterapi indgår som en integreret del af uddannelsen til specialist i psykodynamisk psykoterapi.

Feedback på egen stil

I uddannelsen til specialist i kognitiv adfærdsterapi indgår feedback på egen stil, hvor videooptagede terapisesessioner gennemgås sammen med supervisor. Terapeutens færdigheder og mangler vurderes, med henblik på at han/hun udvikler større kompetence. Der anvendes en checkliste til vurdering af terapeutiske færdigheder.

Ved feedback på egen stil fokuseres der endvidere på terapeutens egne tanker og følelser med henblik på at afdække eventuel dysfunktionel tænkning og dermed skabe mulighed for ændring.

Supervision

Det overordnede mål med supervision, er at supervisanden bedrer sin kompetence som terapeut. Ved supervision fremlægger supervisanden materiale fra sit terapeutiske arbejde. Fremlæggelsen kan ske ved referat eller afspilning af audio- eller videoptagelse. Under supervisionen diskuteres såvel terapeutens interventioner og strategier som relationen mellem patient og terapeut. Der lægges vægt på supervisandens kendskab til bagvedliggende teorier og evnen til at anvende disse i praksis. Under uddannelsen til specialist i psykoterapi og supervisor inddrages og fokuseres på supervisors pædagogiske færdigheder.

Indhold i de tre niveauer i uddannelserne

Psykiateruddannelsen er organiseret på 3 kompetence-niveauer: Grunduddannelsen, uddannelsen til specialist i psykiatri og supervisoruddannelsen. Hvert niveau forudsætter, at det forudgående niveau er opnået.

I det følgende gennemgås hvert niveau for sig.

Grunduddannelsen i psykiatri

Grunduddannelsen er en obligatorisk del af speciallægeuddannelsen i psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri (jvf. Sundhedsstyrelsen bekendtgørelse nr. 660 af 10/07/2003). Det betyder, at der er kompetencer, der skal opnås såvel for at blive speciallæge i psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri som for at udøve psykiatri på grundniveau (se bilag 1 og 2)

Autorisation til speciallæge i psykiatri kræver, at grunduddannelsen i psykiatri er gennemført. Det anbefales, at grunduddannelsen påbegyndes under introduktionsuddannelsen, idet den må påregnes at skulle pågå under hele uddannelsesforløbet.

Målsætning for grunduddannelsen

Målsætningen for grunduddannelsen i psykiatri er at give alle speciallæger i psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri en viden om psykiateriske teorier og metoder, kompetence til at visitere patienter til de forskellige former for psykiatri og til at udføre psykiatri.

Uddannelsessteder

Uddannelsen foregår i strukturerede undervisningsforløb som led i ansættelsen. Grunduddannelsen foregår på den enkelte hospitalsafdeling eller ved et kursusforløb i samarbejde mellem flere afdelinger. I-kursus og specialespecifikke kurser indgår i den teoretiske uddannelse.

Undervisere

Specialister i psykiatri godkendt af Dansk Psykiatrisk Selskab/ Børne- Ungdomspsykiatrisk Selskab i Danmark. Se listen over godkendte specialister i psykiatri på hjemmesiderne (www.dpsnet.dk eller www.bupnet.dk). Supervisionen inden for de forskellige retninger skal ydes af specialister i psykiatri godkendt inden for denne retning.

Evaluering/godkendelse

Dokumentation for de enkelte supervisionsforløb samt for gennemgået teoriundervisning indsendes til Dansk Psykiatrisk Selskabs Videreuddannelsesudvalg/Børne- og Ungdomspsykiatrisk DK's Videreuddannelsesudvalg, som godkender grunduddannelsen.

Indhold og omfang for læger under uddannelse til speciallæge i psykiatri

Teori

Den teoretiske del udgøres af forelæsninger og litteraturgennemgang belyst af deltagernes eget kliniske materiale. I valgfri timer kan indgå timer fra deltagelse i korte kurser inden for de beskrevne områder.

Omfang

Mindst 120 timer. Disse fordeles på henholdsvis:

- 30 timer psykoanalytisk orienterede teorier,
- 30 timer kognitiv adfærdsterapeutiske teorier,
- 20 timer generelt om psykoterapi (f.eks.: forskning, herunder vurdering af evidens, etik, assessment).
- 40 timer valgfrit (psykodynamisk, kognitiv adfærdsterapi, systemisk teori).

Udøvet terapi

Lægen skal udføre mindst 100 terapisesioner a minimum 45 minutter.

- 40 sessioner inden for kognitiv adfærdsterapi og
- 40 sessioner inden for psykoanalytisk orienteret terapi og
- 20 sessioner valgfri inden for en eller flere af de godkendte retninger.

Mindst 20 sessioner skal være med gruppe, par eller familier, i forløb af mindst 5 sessioner.

Mindst 40 sessioner skal være individuel terapi, hvoraf mindst et forløb skal være på minimum 20 sessioner.

Supervision

Lægen skal modtage mindst 100 supervisionssessioner a minimum 45 minutter. Dog gælder for supervision af gruppeterapi (eller par-/familieterapi), at denne kan foregå ved, at den uddannelsessøgende læge deltager som co-terapeut i gruppeterapien (eller par-/familieterapi) sammen med en godkendt specialist i psykoterapi med kompetence til at supervisere på grunduddannelsen. Der skal aftales for- og eftermøde ved hver session.

Supervisionssessionerne skal følge samme retning som den udøvede terapi.

Mindst 30 af supervisionssessionerne skal ydes individuelt, mens det tilrådes, at den resterende del foregår i mindre grupper med højst 8 deltagere.

Supervisionen bør omfatte visitation - herunder indikation for den valgte terapiform ved den aktuelle sygdomsproblematik. Den bør omhandle behandlingskontrakten, planlægning af terapiens fokus og forløb.

Indhold og omfang for læger under uddannelse til speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri

Teori

Den teoretiske del udgøres af forelæsninger og litteraturgennemgang belyst af deltagernes eget kliniske materiale. I valgfri timer kan indgå timer fra deltagelse i korte kurser inden for de beskrevne områder.

Omfang

Mindst 120 timer. Disse fordeles på henholdsvis:

- 30 timer psykoanalytisk orienterede teorier,
- 30 timer kognitiv adfærdsterapeutisk orienterede teorier,
- 15 timer generelt om psykoterapi (f.eks.: forskning, herunder vurdering af evidens, etik, assessment)
- 15 timer systemisk orienterede teorier
- 30 timer valgfrit inden for et eller flere af de ovennævnte områder.

Udøvet terapi

I børnepsykiatrien er det terapeutiske fokus oftest på hele familien, i ungdomspsykiatrien er det overvejende individuel psykoterapi. Da den dyadiske relation er et fælles grundlag for de fleste psykologiske udviklingsteorier, kræves det i grunduddannelsen, at en stor del af den udøvede terapi er individuel. Ligeledes kræves en del af familieterapien udført med en enkelt familie. Grunduddannelsens sigte er opnåelse af tilstrækkelig viden og praktisk erfaring, både hvad angår psykoterapi retning og psykoterapi objekt. Det anbefales, at man søger at opnå erfaring med både børn og unge inden for alle 3 teoriretninger.

Lægen skal udføre mindst 100 terapisesioner a minimum 45 minutter.

Minimumskravene er:

Terapi retning

Psykodynamisk terapi: Mindst 30 sessioner individuelt, hvoraf mindst et forløb skal være på minimum 20 sessioner og mindst et forløb skal være et legeterapiforløb med et barn under 9 år.

Kognitiv adfærdsterapi: Mindst 30 sessioner, heraf mindst 20 sessioner individuelt.

Systemisk terapi: valgfrit.

Terapi objekt

Individuel terapi: mindst 50 sessioner.

Familieterapi: mindst 20 sessioner, heraf mindst 10 sessioner enkelt-familieterapi.

(Familieterapi er enkelt-familieterapi, flerfamilieterapi eller forældreterapi¹.)

Gruppeterapi: valgfrit.

¹ Forældreterapi er terapi rettet mod forældreskab og omfatter ikke parterapi.

Valgfrit

Terapiretning for 20 sessioner familierapi. Dog anbefales at have mindst 10 sessioner systemisk familierapi.

Terapiobjekt for 10 sessioner kognitiv adfærdsterapi. Der skal i alt være mindst 30 sessioner kognitiv adfærdsterapi, men 10 af disse kan således være med gruppe, familie eller individuelt. 20 sessioner **skal** være individuelt.

I de 40 timer valgfri sessioner er der bl.a. mulighed for at udføre individuel terapi, familierapi, forældreterapi, forældregrupper, flerfamiliegrupper (evt. med psykoedukation) og gruppeterapi. Terapiretningen for disse for timer er også valgfri. Skema over **minimumskrav** til udøvet terapi i grunduddannelsen.

Teoriretning/ terapiobjekt	Psykodynamisk psykoterapi Antal sessioner	Kognitiv adfærdsterapi Antal sessioner	Valgfri teoriretning Antal sessioner	I alt antal sessioner
Individuelt	Mindst 30	Mindst 20		Mindst 50
Familie			Mindst 20	Mindst 20
Gruppe				
I alt	Mindst 30	Mindst 30		Mindst 100

Supervision

Lægen skal modtage mindst 100 supervisionssessioner a minimum 45 minutter. Dog gælder for supervision af familierapi og gruppeterapi, at denne kan foregå ved, at den uddannelsessøgende læge deltager som co-terapeut i familierapien (eller gruppeterapien) sammen med en godkendt specialist i psykoterapi med kompetence til at supervisere på grunduddannelsen. Der skal aftales for- og eftermøde ved hver session.

Supervisionssessionerne skal følge samme retning som den udøvede terapi.

Mindst 30 af supervisionssessionerne skal ydes individuelt. Disse supervisionssessioner skal fordeles med minimum 15 timers supervision inden for psykoanalytisk orienteret terapi og 15 timers supervision inden for kognitiv adfærdsterapi. Den resterende del tilrådes at foregå i mindre grupper med højst 8 deltagere.

Det anbefales, at den uddannelsessøgende starter med den individuelle supervision inden for begge de nævnte retninger. Såfremt den uddannelsessøgende udøver familierapi (eller gruppeterapi) med en co-terapeut, som ikke har godkendt kompetence til at supervisere på grunduddannelsen i psykoterapi, skal der tilrettelægges supervision sammen med co-terapeuten.

Supervisionen bør omfatte visitation - herunder indikation for den valgte terapiform ved den aktuelle sygdomsproblematik. Den bør omhandle behandlingskontrakten, planlægning af terapiens fokus og forløb.

Uddannelsen til specialist i psykoterapi

Målsætningen for specialistuddannelsen

Målsætningen er, at speciallægen opnår psykoterapeutisk kompetence og færdighed til selvstændigt og rutineret at udføre psykoterapi.

Specialisten opnår psykoterapeutisk ekspertise inden for én psykoterapeutisk retning. Den specialiserede psykoterapeutuddannelse skal være præget af såvel klinisk bredde som af teoretisk og terapeutisk dybde, og der skal indgå egenterapi eller feedback på egen stil, svarende til den valgte retning.

Indhold og omfang af specialistuddannelsen:

Påbegyndelse af specialistuddannelsen i psykoterapi forudsætter gennemført grunduddannelse samt 2 års klinisk psykiatrisk erfaring. Uddannelseselementer fra grunduddannelsen kan ikke samtidig tælle med i den specialiserede psykoterapeutuddannelse eller omvendt. Specialistuddannelsen skal løbe over minimum 2 år i et samlet uddannelsesforløb.

Udøvet terapi

80 sessioner a 45 minutter. Gennemførelse af mindst 5 assessment.

Modtaget supervision

80 sessioner a min. 45 minutter enten individuelt eller i gruppe med max. 8 deltagere.

Modtaget teori

60 timer. Klinisk-teoretisk skriftlig opgave.

Egenterapi

Psykodynamisk psykoterapi: 60 timer individuelt eller 100 timer i gruppe.

Kognitiv adfærdsterapi: feedback på egen stil ved videooptagelse af 20 sessioner a 45 minutter.

Udvalget for psykoterapeutiske behandlingsmetoder kan tage stilling til individuelle ansøgninger.

Udøvet supervision af yngre kollega

10 sessioner psykoterapisupervision

Kompetence

Specialistuddannelsen i psykoterapi giver kompetence til at udføre psykoterapi på et specialiseret niveau samt undervise og supervisere inden for den valgte retning på grunduddannelsen.

Undervisere

Supervisorer, d.v.s. personer med supervisoruddannelse.

Uddannelsessteder

1. Godkendte uddannelsesinstitutioner i offentligt regi - f.eks. et offentligt institut,

2. Godkendte uddannelsesinstitutioner i privat regi.

Kompetencekrav, læringsmetode og evalueringsstrategi

	Kompetencekrav	Eksempler	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
1	Redegøre for teori af den af specialisten valgte psykoterapeutiske behandlingsmetode, herunder redegøre for historisk udvikling, behandlingstilrettelæggelse, effektmål	Psykoanalytisk psykoterapi Systemisk terapi Kognitiv adfærdsterapi	Teoretisk undervisning i metoden 60 timer over 2 år	Godkendt undervisningsforløb i godkendt uddannelse
		Fordybelse i et specifikt emne	Klinisk teoretisk skriftligt opgave	Godkendelse af uddannelsesinstitutionen
2	Anvendelse af teori i klinisk praksis	Psykoanalytisk psykoterapi Systemisk terapi Kognitiv adfærdsterapi	Udført terapi under supervision 80 sessioner a 45 minutter Supervision 80 sessioner individuelt eller i gruppe	Godkendt supervision
3	Bevidsthed om indflydelsen af egen tænkning, følelser og adfærd i den terapeutiske relation	Demonstrere udforskningen og anvendelsen af denne bevidsthed i det terapeutiske arbejde	Psykodynamisk psykoterapi/ systemisk: Egenterapi 100 timer i gruppe/ 60 timer indiv. Kognitiv adfærdsterapi: Feedback på egen stil på videooptagelse af 20 sessioner a 45 minutter	Gennemført egenterapi og/eller feedback på egen stil. Godkendt supervision
4	Gennemføre undersøgelse af patienten og ud fra dette vurdere anvendelse af terapeutisk metode eller behov for modifikation af metoden	Vurdering/Case-formulering under inddragelse af Udviklingspsykologi, Psykopatologi, Diagnostik, Psykologi,	Gennemførelse af undersøgelsen Mindst 5 assessments	Audit ved supervisor

		Sociale forhold, Evidensbaseret praksis		
5	Vurdere effekt af behandling		Udføres under supervision under og efter behandling	Godkendt supervision
6	Udvide kendskab til supervisionsteorier		Litteratur- studium og/ eller teoretisk kursus	Godkendt af supervisor
7	Udføre psykoterapisupervision af individuelle forløb 10 sessioner		Udføres under supervision af en supervisor 5 sessioner	Godkendt af supervisor

Godkendelse af den enkelte psykiater/børne- og ungdomspsykiater

Sker ved fremsendelse af dokumentation for det samlede uddannelsesforløb til Udvalget for Psykoterapeutiske Behandlingsmetoder. Se www.dpsnet.dk eller www.bupnet.dk

Godkendelse af uddannelsesinstitutioner

Godkendelse af den enkelte uddannelsesinstitution som uddannelseskvalificeret sker ved Udvalget for Psykoterapeutiske Behandlingsmetoder gennem en redegørelse for institutionens/ uddannelsens:

- 1) Adgangskriterier
- 2) Uddannelsens omfang og indhold
- 3) Evalueringsmetoder
- 4) Lærerkrafter, som skal være supervisor-godkendte.
- 5) Egenterapi eller feedback på egen stil

Supervisoruddannelsen

Målet er at sikre kompetencen inden for den valgte metode og at udvikle og konsolidere evnen til at formidle metoden til andre. Supervisoruddannelserne bør være baseret på yderligere specialisering og fordybelse i den valgte psykoterapeutiske retning.

Som supervisor er det nødvendigt at holde sig orienteret om teoriens og metodens seneste udvikling. Formidlingstræning og -teorier må beherskes med henblik på at uddanne og supervisere specialister i psykoterapi og andre faggrupper inden for klinisk psykiatri.

Indhold og omfang af supervisoruddannelsen

Påbegyndelse af Supervisoruddannelsen forudsætter Specialistuddannelsen i psykoterapi og 2 års praktisk klinisk og undervisningsmæssig erfaring.

Udøvet supervision

80 sessioner a min. 45 minutter.

Modtaget teori

40 timer. Artikel eller undervisning/foredrag om supervisionsteorier.

Modtaget supervision

40 sessioner a min. 45 minutter supervision af udøvet supervision

Kompetence

Ved supervisoruddannelsen opnås kompetence til at yde undervisning på specialistuddannelsen i psykoterapi. Desuden er det hensigten, at supervisor udnytter sine kvalifikationer i forskellige behandlingsmiljøer.

Undervisere

Personer med supervisorkompetence.

Uddannelsessteder

1. Godkendte uddannelsesinstitutioner i offentligt regi.
2. Godkendte uddannelsesinstitutioner i privat regi.

Kompetencekrav, læringsmetode og evalueringsstrategi

	Kompetencekrav	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
1	Rutine i anvendelse af den psykoterapeutiske behandling både individuelt og i gruppe	Aktivt udøvende metoden	Gennemførte forløb
	Mestre en metode af psykoterapeutisk behandling	Aktivt udøvende metoden	Gennemførte forløb
2	Redegøre for supervisionsteorier	Teoretisk undervisning 40 timer Artikel eller undervisning /foredrag om supervisionsteorier	Godkendt af uddannelsesinstitutionen
3	Erhverve og anvende supervisionspædagogiske færdigheder	Kursus 40 timers supervision af udført supervision	Godkendt supervision
4	Rutine i supervision	80 timers supervision	Godkendes af uddannelsesinstitutionen
5	Vurdere effekten af supervision	Vurdering af supervision optaget med AV midler	Godkendt af supervisor

Godkendelse af den enkelte psykiater/børne- og ungdomspsykiater

Sker ved fremsendelse af dokumentation for det samlede uddannelsesforløb til Udvalget for Psykoterapeutiske Behandlingsmetoder. Se www.dpsnet.dk eller www.bupnet.dk

Godkendelse af uddannelsesinstitutioner

Godkendelse af den enkelte uddannelsesinstitution sker ved Udvalget for Psykoterapeutiske Behandlingsmetoder igennem en redegørelse for

1. Adgangskriterier
2. Uddannelsens indhold og omfang,
3. Evalueringsmetoder
4. Lærerkrafter, som skal være supervisorgodkendte.

Generelle bemærkninger

Etik

Det er god klinisk praksis, at indikation for at tilbyde psykoterapeutisk behandling vurderes for alle patienter, som henvises til behandling for psykisk lidelse.

Psykoterapeuten må være fortrolig med Lægeforeningens etiske regler især § 13 og § 14.

§ 13. Seksuelle relationer mellem læge og patient

En læge må ikke indlede et seksuelt forhold til en patient, som aktuelt er i behandling hos lægen.

§ 14. Arv og gaver til læger

En læge, der bliver bekendt med, at en patient ønsker at begunstige lægen gennem gavemæssige eller testamentariske dispositioner, skal sikre sig, at ønsket ikke er et udslag af patientens svaghedstilstand og afhængighed af lægen.

Som i andre læge/patientforhold påhviler det psykoterapeuten at søge supervision hos erfarne kolleger ved behov.

Forskning og kvalitetsudvikling

Psykoterapeutisk behandling bør foregå med evidensbaserede behandlingsmetoder. Psykoterapeuten bør være i stand til at opsøge, vurdere og formidle ny viden inden for forskning i psykoterapi. Dette bør indebære kendskab til både effekt- og procesforskning.

Kvalitetsudvikling og/eller forskning bør indgå som en naturlig del af al psykoterapeutisk behandling.

Organisering af uddannelserne

Grunduddannelsen er en obligatorisk del af speciallægeuddannelsen, hvorfor ansvaret for sikring af denne påhviler det enkelte uddannelsessted. I praksis er der et samarbejde mellem afdelingerne i en region om et eller flere uddannelseselementer. Dele af den teoretiske uddannelse dækkes ved deltagelse i introduktionskurser og hoveduddannelsens psykoterapikursus.

Specialistuddannelsen i psykoterapi er oftest organiseret i private institutter og i begrænset omfang i offentligt regi.

Supervisoruddannelsen findes i begrænset omfang og er organiseret af private institutter. De lægger vægt på fortsat fordybelse efter endt specialistuddannelse i psykoterapi. For at sikre et tilstrækkeligt specialiseringsniveau for supervisorer er det nødvendigt at samarbejde om uddannelserne på landsplan.

Godkendelse

Grunduddannelsen godkendes af Videreuddannelsesudvalgene.

Udvalget for Psykoterapeutiske Behandlingsmetoder godkender specialister i psykoterapi og supervisorer.

Udvalget godkender ligeledes de dertil kvalificerende uddannelser. Det påhviler uddannelsesinstitutionerne at gøre udvalget opmærksom på væsentlige ændringer i uddannelsen, herunder ændring i lærerkræfter.

En godkendelse af psykoterapeutiske uddannelser er gældende i 5 år, hvorefter der skal ske en genansøgning. DPS´ og BUP-DK´s bestyrelse er ankeinstans for godkendelse af uddannelser.

Uddannelsesreglerne gælder for psykiatere og børne- og ungdomspsykiatere.

For andre faggrupper kan godkendelse af specialist- og supervisoruddannelse opnås efter en individuel vurdering i henhold til ovenstående kriterier og ansøgerens psykiatriske erfaring inden for klinisk psykiatri.

Der er i 2005 indgået en samarbejdsaftale med Dansk Psykologforening. Ifølge denne kan psykologer efter ansøgning få overført specialistanerkendelse i psykoterapi under forudsætning af 2 års klinisk psykiatrisk erfaring. Supervisoranerkendelsen kan overføres direkte.

Oplysninger om godkendte specialistuddannelser, godkendte specialister i psykoterapi og godkendte supervisorer kan findes på www.dpsnet.dk eller www.bupnet.dk

Bilag 1

Fra Målbeskrivelsen for Speciallægeuddannelsen i Børne- og Ungdomspsykiatri

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<u>Kunne etablere en god og hensigtsmæssig kontakt til patient og pårørende</u>	Kunne etablere en atmosfære af tryghed og velkommenhed i forbindelse med den aktuelle undersøgelse/behandling Kunne kommunikere med patient/familie således at disse oplever at blive hørt og respekteret ud fra egne livsvilkår og øvrige forudsætninger Kunne synliggøre gensidige forventninger til undersøgelse/behandling	Kursus i kommunikationstræning og/eller Undervisning med rollespil og/eller Videobaseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra peer-gruppe og Feedback fra tværfaglige team	Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ^o evaluering og Patient-evaluering
<u>Kunne redegøre for faktorer, der har indflydelse på individets normale og patologiske udvikling</u>	Kunne redegøre for om udviklingsteorier (kognitive, systemiske og psykoanalytisk orienterede teorier) Kunne redegøre for genetiske og miljømæssige faktoreres indflydelse på individets udvikling og psykiske helbred	Selvstudium og Teoretisk kursus og Gruppearbejde	Godkendelse af kursus

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<u>Kunne udføre</u> objektiv psykiatrisk undersøgelse af børn og unge	Kunne foretage objektiv psykiatrisk vurdering af barnet/den unge (vurdere kognitiv og emotionel status, kontakt og psykopatologiske fænomener) Kunne udføre struktureret interview/observation Kunne udføre og vurdere legeobservation og andre projektive tests	Case-baseret undervisning og/eller Videobaseret undervisning og Færdighedskursus og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Gruppesupervision og/eller Feedback fra tværfaglige team	Godkendelse af kursus og Vurdering af logbog og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ⁰ evaluering
<u>Kunne vurdere</u> behov for og <u>henvise til</u> supplerende undersøgelser	Kunne vurdere behov for og henvise til supplerende psykologiske undersøgelser Kunne vurdere behov for og henvise til supplerende somatiske undersøgelser Kunne vurdere behov for og henvise til speciallægeundersøgelse i andre specialer herunder billeddiagnostiske us.	Teoretisk undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team	Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ⁰ evaluering og Vurdering af logbog

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<p><u>Kunne udføre diagnostisk formulering og videreformidle denne til barnet/den unge, familien og samarbejdspartnere</u></p>	<p>Kunne foretage sammenfatning af anamnestiske oplysninger og objektiv undersøgelse, førende til diagnostisk formulering i følge gældende WHO retningslinjer samt multiaksial diagnostik Kunne orientere forældre, barnet/den unge og samarbejdspartnere om diagnose(r) – herunder også de behandlingsmæssige konsekvenser og prognose</p>	<p>Teoretisk undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Gruppediskussion og/eller Feedback fra tværfaglige team</p>	<p>Vurdering af logbog og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360° evaluering og Patientevaluering</p>
<p><u>Kunne anvende relevante love og forordninger vedrørende børn og unges forhold</u></p>	<p>Kunne handle ifølge Lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien. Kunne handle i følge relevante paragraffer i Lov om Social Service og Myndighedsloven</p>	<p>Teoretisk kursus og Case-baseret undervisning og/eller Undervisning med simuleret patient og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team</p>	<p>Godkendelse af kursus og/eller MEQ og/eller 360° evaluering og Vurdering af logbog</p>

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evaluering s-strategier
<p>Kunne udføre samtalebehandling/legeterapi med barnet/den unge og familier</p>	<p>Kunne redegøre for psykoterapeutiske principper for samtaler med patient/familie og miljøterapi. Kunne vurdere terapiegnethed, herunder hvilken terapiform der vil være mest hensigtsmæssig Kunne anvende psykoterapeutiske teknikker med henblik på udførelse af individuel terapi af børn og unge samt familierterapi Kunne udføre psykoedukativ behandling af patienter/familie</p>	<p>Selvstudium og Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og/eller Undervisning med rollespil og Mesterlære og Supervision ved vejleder og/eller Supervision ved psykoterapivejledere og/eller Gruppesupervision og Feedback fra tværfaglige team</p>	<p>Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360° evaluering og Patient-evaluering og Vurdering af logbog</p>
<p><u>Kunne supervisere behandlingen i afdelingen og yde konsulentbistand til eksterne samarbejdspartnere</u></p>	<p>Kunne vejlede og supervisere miljøterapeutisk behandling af indlagte børn/unge Kunne yde konsulentbistand til relevante samarbejdspartnere</p>	<p>Teoretisk undervisning og/eller Undervisning med rollespil og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team</p>	<p>Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360° evaluering og Vurdering af logbog</p>
<p><u>Kunne udføre skriftlig formidling af patientforløb til relevante samarbejdspartnere</u></p>	<p>Kunne udfærdige erklæringer til brug for undervisningssektoren og den sociale sektor Kunne udfærdige erklæring til brug for civile eller retslige myndigheder</p>	<p>Mesterlære og Supervision ved vejleder</p>	<p>Struktureret vurdering af skriftligt arbejde og Vurdering af logbog</p>

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<p><u>Kunne varetage behandlingen af børn og unge med gennemgribende udviklingsforstyrrelser</u></p>	<p>Kunne diagnosticere gennemgribende udviklingsforstyrrelser hos børn/unge Kunne henvise til relevante parakliniske undersøgelser og psykologiske tests Kunne henvise til relevant pædagogisk behandling og vejlede patient/familie og institution Kunne gennemføre relevant psykofarmakologisk behandling Kunne henvise til relevant psykoterapeutisk behandling i udvalgte tilfælde</p>	<p>Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Inddragelse i relevante konsulentfunktioner og/eller Studiebesøg ved specialinstitutioner</p>	<p>Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360⁰ evaluering og Vurdering af logbog</p>
<p><u>Kunne varetage undersøgelse og behandling af børn og unge med tics og Tourette's syndrom og kunne henvise til relevant behandling</u></p>	<p>Kunne diagnosticere tics og Tourette's syndrom hos børn/unge, samt ledsagende psykiatiske symptomer Udføre behandling af tics og Tourette's syndrom, herunder psykoedukativ, psykoterapeutisk og psykofarmakologisk behandling</p>	<p>Teoretisk kursus og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Fokuseret ophold ved neuropædiatrisk funktion/enhed</p>	<p>Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360⁰ evaluering og Vurdering af logbog</p>

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<u>Kunne varetage diagnostik og behandling af belastningsreaktioner hos børn og unge</u>	Kunne diagnosticere akutte og/eller posttraumatiske belastningsreaktioner hos børn/unge (herunder børn og unge udsat for seksuelle og andre overgreb) Kunne udføre rådgivning til patient/familie og netværk, samt psykoterapi	Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team	Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ⁰ evaluering og Vurdering af logbog
<u>Kunne varetage diagnostik og behandling af angsttilstande og somatoforme tilstande hos børn/unge</u>	Kunne diagnosticere angsttilstande og somatoforme tilstande hos børn/unge Kunne henvise til relevante psykologiske og somatiske undersøgelser Kunne udføre rådgivning samt psykoterapeutisk og psykofarmakologisk behandling	Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team og Fokuseret ophold ved pædiatrisk afdeling	Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ⁰ evaluering og Vurdering af logbog
<u>Kunne varetage diagnostik og behandling af obsessive/kompulsive forstyrrelser hos børn og unge</u>	Kunne diagnosticere obsessive/kompulsive forstyrrelser hos børn og unge Kunne henvise til relevante psykologiske og somatiske undersøgelser Kunne udføre rådgivning, samt psykoterapeutisk og psykofarmakologisk behandling	Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder	Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ⁰ evaluering og Vurdering af logbog

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<u>Kunne varetage diagnostik og behandling af børn og unge med spiseforstyrrelser</u>	Kunne diagnosticere spiseforstyrrelser hos børn/unge Kunne henvise til relevante psykologiske og somatiske undersøgelser Kunne sikre den somatiske tilstand i samarbejde med andre specialafdelinger Kunne udføre rådgivning samt psykoterapeutisk og evt. psykofarmakologisk behandling	Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team	Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ⁰ evaluering og Vurdering af logbog
<u>Kunne varetage diagnostik og behandling af børn og unge med affektive forstyrrelser</u>	Kunne diagnosticere affektive lidelser hos børn/unge Kunne henvise til relevante psykologiske tests og somatiske undersøgelser Kunne udføre rådgivning samt psykoterapeutisk og psykofarmakologisk behandling	Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team og Fokuseret ophold ved psykiatrisk afdeling	Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360 ⁰ evaluering og Vurdering af logbog

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<u>Kunne varetage diagnostik og behandling af børn og unge med skizofreni, skizotypiske tilstande eller andre psykoser</u>	<p>Kunne diagnosticere skizofreni, skizotypiske tilstande og andre psykoser hos børn/unge</p> <p>Kunne henvise til relevante psykologiske tests og somatiske undersøgelser</p> <p>Kunne udføre rådgivning til patient/pårørende og samarbejdspartnere</p> <p>Kunne udføre støttende psykoterapeutisk behandling</p> <p>Kunne udføre psykofarmakologisk behandling</p>	<p>Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team og Fokuseret ophold ved psykiatrisk afdeling</p>	<p>Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360⁰ evaluering og Vurdering af logbog</p>
<u>Kunne varetage diagnostik og behandling af personlighedsforstyrrelser hos (børn og) unge</u>	<p>Kunne diagnosticere personlighedsforstyrrelser hos (børn og) unge</p> <p>Kunne henvise til relevante psykologiske tests</p> <p>Kunne forestå rådgivning til patient, pårørende og samarbejdspartnere</p> <p>Kunne udføre psykoterapeutisk og evt. psykofarmakologisk behandling</p>	<p>Teoretisk kursus og/eller Case-baseret undervisning og Mesterlære og Feedback fra tværfaglige team og Supervision ved vejleder</p>	<p>Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360⁰ evaluering og Vurdering af logbog</p>

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<p><u>Kunne informere patient/ pårørende og samarbejdspartnere om forløb og formål med undersøgelse/ behandling, og sikre at informationen er forstået korrekt</u></p>	<p>Kunne informere klart og forståeligt vedrørende forløb og formål med undersøgelse og behandling Kunne indhente informeret samtykke til undersøgelse/ behandling Kunne koordinere indsatsen vedr. oplysninger til patient/familie og samarbejdspartnere, således at disse modtager enslydende, konsistent information</p>	<p>Teoretisk kursus og/eller Videobaseret undervisning og Færdighedstræningskursus og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team</p>	<p>Godkendelse af kursus og Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360° evaluering og Vurdering af logbog og Patientevaluering</p>
<p><u>Kunne lede samtaler med patient/ pårørende og samarbejdspartnere, også under vanskelige forhold</u></p>	<p>Kunne disponere og styre en samtale i forhold til tid og formål Kunne gennemføre vanskelige samtaler, der indebærer formidling af alvorlige oplysninger med hensyn til diagnose og prognose Kunne gennemføre vanskelige samtaler, der indebærer sproglige, kulturelle eller religiøse barrierer, eller vanskeliggøres p.g.a. psykisk instabilitet hos patient/pårørende</p>	<p>Teoretisk kursus og/eller Videobaseret undervisning og/eller Patientsimuleringsbaseret undervisning og/eller Undervisning med rollespil og Færdighedstræningskursus og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team</p>	<p>Godkendelse af kursus og Struktureret vejlederinterview og/eller Struktureret kollegial bedømmelse og/eller 360° evaluering og Vurdering af logbog og Patientevaluering</p>

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<u>Kunne indgå konstruktivt i konfliktløsning internt og eksternt</u>	Kunne erkende og indgå konstruktivt i løsning af konflikter i samarbejdsrelationer internt og eksternt	Teoretisk undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team og/eller Feedback fra peer-gruppe	Struktureret vejledersamtale og Vurdering af logbog
<u>Kunne disponere i en tidsmæssig sammenhæng</u>	Kunne prioritere mellem patientvaretagelse, uddannelse, forskning og eksterne aktiviteter Kunne varetage arbejdstilrettelæggelse, herunder arbejdsfordeling og eventuelt vagtplanlægning	Supervision ved vejleder og/eller Supervision ved afdelingsleder og/eller Feedback fra peer-gruppe	Struktureret vejledersamtale og Vurdering af logbog
<u>Kunne medvirke til forebyggelse af psykisk lidelse hos børn og unge og medvirke til at implicere disse faktorer</u>	Beskrive risiko- og helbredsfræmmende faktorer og effekt af forebyggelse vedr. børn, unge og familiers psykiske helbred Omsætte denne viden i klinisk praksis og eventuelt i organisatorisk arbejde	Teoretisk undervisning og Projektarbejde (f.eks. oplysningsarbejde) og/eller Deltagelse i organisatorisk arbejde	Struktureret vejledersamtale og Vurdering af projektarbejde og Vurdering af logbog
<u>Kunne anvende gældende regler for anmeldelsespraksis</u>	Kunne anvende regler for anmeldelsespraksis vedrørende bivirkninger Kunne anvende regler vedrørende anmeldelse af og forholdsregler ved smitsomme sygdomme Kunne anvende regler for anmeldelsespraksis i henhold til Lov om Social Service	Teoretisk undervisning og Mesterlære og Supervision ved vejleder	Struktureret vejledersamtale og Vurdering af logbog

Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier
<u>Kunne indhente og anvende ny viden</u>	<p>Holde sig ajour med den nyeste viden inden for specialet, og kunne foretage kritisk litteraturvurdering</p> <p>Kunne medvirke til at indføre ny viden i daglig praksis</p>	<p>Selvstudium og Deltage i litteraturkonference og</p> <p>Kursus i litteratursøgning og Supervision ved vejleder og/eller</p> <p>Diskussion i peer-gruppe</p>	<p>Struktureret vejledersamtale og</p> <p>Godkendelse af kursus og/eller</p> <p>Test af litteratursøgning</p>
<u>Kunne formidle faglig viden til kolleger, og vejlede yngre kolleger og andre faggrupper</u>	<p>Kunne formidle faglig viden til kolleger og andre faggrupper</p> <p>Kunne undervise og vejlede medicinstuderende, yngre kolleger og andre faggrupper i form af struktureret undervisning/vejledning</p> <p>Kunne udnytte læringsmuligheder i hverdagen</p>	<p>Kursus i pædagogik/vejledning og</p> <p>Afholde litteraturkonference og</p> <p>Supervision ved vejleder og/eller</p> <p>Feedback fra studerende og/eller</p> <p>Feedback fra peer-gruppe</p>	<p>Godkendelse af kursus og</p> <p>Struktureret vejledersamtale og/eller</p> <p>Struktureret kollegial bedømmelse og</p> <p>Vurdering af logbog</p>
<u>Kunne gennemføre afgrænset forskningsprojekt og/eller kvalitetssikringsprojekt og/ eller klinisk forløbsprogram</u>	<p>Kunne opstille hypotese vedr. klinisk og/eller videnskabelig problemstilling</p> <p>Kunne fremsætte plan til yderligere at belyse og løse denne problemstilling</p> <p>Kunne medvirke til at implementere den foreslåede løsning i praksis eller</p> <p>Kunne opstille hypotese og projektbeskrivelse vedr. videnskabelig problemstilling</p> <p>Kunne gennemføre og afrapportere projektet overfor kollegial gruppe</p>	<p>Selvstudium og</p> <p>Kursus i forskningsmetodologi og</p> <p>Projektarbejde og</p> <p>Supervision ved vejleder/</p> <p>Forskningsvejleder og</p> <p>Gruppesupervision og/eller</p> <p>Studiebesøg</p>	<p>Godkendelse af kursus og</p> <p>Godkendelse af projektarbejde og</p> <p>Struktureret vejledersamtale</p>
Kompetence	Konkretisering	Læringsstrategier	Evalueringsstrategier

<p><u>Kunne etablere, fastholde og afslutte en professionel relation til patient/familie</u></p>	<p>Kunne vække tillid hos patient og forældre Kunne beskytte patient og forældre mod at udlevere sig unødigt Kunne afgrænse egne behov og eventuelle personlige problematikker i forhold til patient og forældre</p>	<p>Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team og/eller Feedback fra peer-gruppe</p>	<p>Struktureret vejledersamtale og Vurdering af logbog</p>
<p><u>Kunne agere i henhold til gældende etiske regler for egen praksis</u></p>	<p>Kunne varetage etiske spørgsmål i forbindelse med tavshedspligt, indhentning og udlevering af oplysninger, forhold vedr. alvorlig sygdom og dødsfald</p>	<p>Mesterlære og Supervision ved vejleder og Feedback fra tværfaglige team og/eller Feedback fra peer-gruppe</p>	<p>Struktureret vejleder-samtale og Vurdering af logbog</p>
<p><u>Kunne evaluere egen viden og kunnen samt egne uddannelses- og udviklingsbehov</u></p>	<p>Løbende kunne evaluere egen viden og kunnen, og erkende egne personlige, faglige og etiske grænser Løbende kunne udfærdige planer for opretholdelse og udvikling af faglige kompetencer</p>	<p>Supervision ved vejleder og feedback fra peer-gruppe</p>	<p>Struktureret vejleder-samtale og Vurdering af logbog</p>

Bilag 2

Fra Målbeskrivelsen for Speciallægeuddannelsen i Psykiatri, 2004

Kompetence krav	Eksempler på relevante delmål	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
Anvende diagnostiske systemer	Redegøre for relevante klassifikationssystemer (inkl. baggrund for opstilling af diagnostiske kategorier)	Specialespecifikt kursus	Godkendelse af kurset
Optage en psykiatrisk anamnese	Gennemføre psykiatrisk interview så patientens situation bliver belyst fra et biomedicinsk, psykologisk og socialt perspektiv.	Optagelse af anamnese i forbindelse med gennemgange, forvisitationer og elektive henvendelser	Audit på anamnestiske oplysninger i 10 journaler
Udføre objektiv somatisk undersøgelse, som er nødvendig og tilstrækkelig til at danne grundlag for psykiatrisk diagnostik og behandling.	Redegøre for differentialdiagnostik overfor neurologiske lidelser	Klinisk arbejde Færdighedsudviklende periode	Vejledersamtale.
Udføre klinisk psykiatrisk undersøgelse, som sikrer en nuanceret og udtømmende beskrivelse af tilstandsbilledet som grundlag for psykiatrisk diagnostik, rådgivning og behandling.	Journalføre et dækkende resumé af klinisk psykiatrisk interview. Udføre klinisk psykiatrisk interview	Klinisk arbejde. Klinisk arbejde.	Audit på klinisk psykiatrisk undersøgelse i 10 journaler omfattende min. 4 diagnostiske hovedgrupper. Struktureret kollegial bedømmelse af klinisk psykiatriske undersøgelser fra min. 4 diagnostiske hovedgrupper. H-uddannelse: 5 bedømmelser

Kompetencekrav	Eksempler på relevante delmål	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
Anvende nødvendige og tilstrækkelige supplerende undersøgelser.	Opstille, revidere og journalisere nuancerede udredningsplaner.	Klinisk arbejde.	Audit på behandlingsplan i 10 journaler, med hovedvægt på supplerende undersøgelser.
Vurdere de opnåede data til brug for psykiatrisk diagnostik.	Opstille, revidere og journalisere diagnostiske overvejelser for patienter i udrednings-, behandlings – og afslutningsfase fra minimum 6 diagnostiske hovedgrupper	Klinisk arbejde	Audit på 20 journaler heraf mindst 10 hvor den uddannelsessøgende har haft behandlingskontakt i mindst et år.
Kombinere de opnåede data i planlægning og udførelse af behandling.	Opstille, revidere og journalisere behandlingsplaner for patienter i udrednings-, behandlings – og afslutningsfase, inden for minimum 6 diagnostiske hovedgrupper (ICD 10)	Klinisk arbejde	Audit på 20 behandlingsplaner.
	Udarbejde tilsynsrapporter efter tilsyn på almenpsykiatriske problemstillinger i somatisk afdeling.	Klinisk arbejde	Audit på 5 tilsynsrapporter
	Varetage behandlingsforløb i ambulant regi, evt. i samarbejde med speciallægepraksis.	Klinisk arbejde	Audit på 2 ambulante forløb
	Varetage behandlingsforløb i distriktspsykiatrisk regi.	Klinisk arbejde	Audit på 5 behandlingsplaner i distriktspsykiatrisk regi
Kompetence-	Eksempler på	Læringsmetode	Evaluerings-

krav	relevante delmål		strategi
Udføre psykoterapeutisk behandling. (vejledende retningslinier se bilag 9.2)	Redegøre for basal teori vedrørende psykoanalytisk psykoterapi, kognitiv adfærdsterapeutisk psykoterapi og systemisk psykoterapi.	Specialespecifikke kurser.	Godkendelse af kurset
	Redegøre for valg af psykoterapeutisk metode	Specialespecifikke kurser.	Godkendelse af kurset
	Udføre psykoterapeutisk behandling med støttende, symptomlindrende eller helbredende sigte, under hensyntagen til patienternes personlighedsstruktur og lidelsens sværhedsgrad.	Udføre psykoterapi jf. DPS's betænkning om uddannelse i psykoterapi.	Bedømmelse af opgave. Godkendelse af grunduddannelse jf. DPS's betænkning om uddannelse i psykoterapi
Udføre retspsykiatrisk behandling	Varetage behandling af retslige patienter.	2 superviserede forløb over 1 – 3 år såvel under indlæggelse som ambulante Specialespecifikke kurser.	Audit på disse 2 forløb. Godkendelse af kurset
	Redegøre for anvendelsen af Rigsadvokatens cirkulære skrivelser omkring retslige patienter.		
Udføre gerontopsykiatrisk behandling	Redegøre for særlige forhold ved behandling af gerontopsykiatriske patienter.	Specialespecifikke kurser.	Godkendelse af kurset
	Fremsætte forslag til udredning og behandling af gerontopsykiatriske patienter.	Klinisk arbejde	Audit på behandlingsplan i 5 journaler eller tilsynsrapporter.

Kompetencekrav	Eksempler på relevante delmål	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
Udvide forståelse og respekt samt anvende empati ved patientkontakt	Eksempler på patientkontakt: Anamneseoptagelse, Undersøgelse, Rådgivning, Information, Behandling	Klinisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse.
Disponere og styre en patientsamtale i forhold til tid og formål.	Eksempler på samtaler: Anamnese, Undersøgelse, Videregivelse af diagnostiske overvejelser, Videregivelse af prognostiske overvejelser, Behandling.	Klinisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse.
Indhente, diskutere og videregive oplysninger til brug for patientbehandling.	I forhold til: Kolleger, Andet sundhedspersonale, Øvrige samarbejdspartnere	Klinisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse.
Formidle vurderinger, udrednings- og behandlingsforslag, både mundtligt og skriftligt til andre i forståelig form.	Til patienter, pårørende, møder internt, møder eksternt Ved tilsyn i andre afdelinger I form af erklæringer til eksterne samarbejdspartnere	Klinisk arbejde Deltage i 2 møder i patientklagenævnet. Klinisk arbejde 2 erklæringer vedrørende frihedsberøvelse. 2 erklæringer vedr. tvangsmedicinering. 2 koordinationsplaner 2 besvarelser til Statsadvokaten på forespørgsel vedrørende foranstaltningsændring/opretholdelse. 1 mentalobservationserklæring	Struktureret kollegial bedømmelse. Audit på 5 tilsynsrapporter Audit på de nævnte erklæringer.

Kompetencekrav	Eksempler på relevante delmål	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
Samarbejde med patient og pårørende.	Inddrage kontakten med de pårørende i patientens behandling..	Klinisk arbejde.	Struktureret kollegial bedømmelse.
Samarbejde med patient og pårørende.	Inddrage kontakten med de pårørende i patientens behandling..	Klinisk arbejde.	Struktureret kollegial bedømmelse.
Indgå i samarbejdsrelationer med forståelse og respekt	Udvide forståelse og respekt i samarbejdsrelationer med andre (primærsektoren, de somatiske afdelinger, socialektoren, kriminalforsorgen, etc.)	Klinisk arbejde Kursus i ledelse, administration og samarbejde	Struktureret kollegial bedømmelse Godkendelse af kursus.
Anvende de menneskelige ressourcer i tværfaglige teams og samtidig bidrage med egen faglige ekspertise.	Ved: Behandlingsopgaver Videnskabelige problemstillinger Uddannelsesmæssige opgaver Administrative opgaver	Klinisk arbejde Kursus i ledelse, administration og samarbejde	Struktureret kollegial bedømmelse Godkendelse af kursus.
Bidrage til løsningen af samarbejdsproblemer.		Klinisk arbejde Kursus i ledelse, administration og samarbejde	Struktureret kollegial bedømmelse Godkendelse af kursus.
Prioritere egne ressourcer	I forhold til: Klinisk praksis Uddannelse Forskning Eksterne aktiviteter	Kursus i ledelse, administration og samarbejde	Vejledersamtale.

Kompetence krav	Eksempler på relevante delmål	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
Udnytte og prioritere ressourcer i samarbejdet mellem primær og sekundær sektoren.	Afgrænse hvilke patienter, der skal behandles i sekundærsektoren. Afslutte patienter til videre behandling i primærsektoren	Vejledersamtaler Kursus i ledelse, administration og samarbejde	Vejledersamtaler Godkendelse af kursus
Erkende og anvende viden om risikofaktorer for udvikling af psykisk lidelse og adfærdsmæssige forstyrrelser.	Redegøre for risikofaktorer for udvikling af psykisk lidelse og adfærdsmæssige forstyrrelser Formidle viden om intervention i forbindelse med risikofaktorer	Specialespecifikke kurser Undervisning af: patienter (psykoedukation) yngre kolleger andet personale pårørende grupper	Godkendelse af kursus Struktureret kollegial bedømmelse
Anvende regler vedrørende anmeldelsespraksis for bl.a. bivirkninger, venerea og infektiøse sygdomme.	Redegøre for praksis vedrørende anmeldelse af bivirkninger	Specialespecifikke kurser	Godkendelse af kursus
Erhverve og vedligeholde viden ud fra litteratur.	Holde sig ajour med den nyeste viden inden for relevante fagområder Foretage en kritisk vurdering af medicinsk litteratur Planlægge og udføre relevant litteratursøgning Demonstrere kendskab til basal videnskabsteori	Specialespecifikke kurser (indgår som del af flere kurser) Forskertræning Forskertræning Forskertræning	Godkendelse af kursus Godkendelse af Forskertræning Godkendelse af Forskertræning Godkendelse af Forskertræning

Kompetence krav	Eksempler på relevante delmål	Læringsmetode	Evalueringsstrategi
Skabe ny viden.	<p>Identificere forskningsrelevante områder</p> <p>Formulere videnskabelige spørgsmål og hypoteser</p> <p>Udarbejde en projektbeskrivelse</p> <p>Redegøre for relevante etiske overvejelser i forbindelse med undersøgelserne</p> <p>Indsamle data, analysere og fremlægge data. Anvende konklusionerne af analysen</p>	<p>Specialespecifikke kurser (indgår som del af flere kurser)</p> <p>Forskertræning</p> <p>Forskertræning</p> <p>Forskertræning</p> <p>Forskertræning</p>	<p>Godkendelse af kursus</p> <p>Godkendelse af Forskertræning</p> <p>Godkendelse af Forskertræning</p> <p>Godkendelse af Forskertræning</p> <p>Godkendelse af Forskertræning</p>
Undervise	<p>Formidle faglig information til kolleger og andre samarbejdspartnere</p> <p>Anvende hensigtsmæssige metoder til undervisning</p> <p>Anvende situationer i hverdagen til mesterlære, dialog og refleksion for at optimere læring hos sig selv og andre</p>	<p>Tildeling af undervisningsopgaver.</p> <p>Kursus i pædagogik.</p> <p>Klinisk arbejde. Vejledersamtaler</p>	<p>Struktureret kollegial bedømmelse.</p> <p>Godkendelse af kursus</p> <p>Struktureret kollegial bedømmelse.</p>
Redegøre for og handle i overensstemmelse med lovgivning, faglige og etiske regler.	<p>Handle i overensstemmelse med lægeloven.</p> <p>Redegøre for praktisk anvendelse af kollegiale vedtægter og deklamationer.</p>	<p>Klinisk arbejde</p> <p>Specialespecifikke kurser.</p>	<p>Struktureret kollegial bedømmelse</p> <p>Godkendelse af kursus</p>
Kompetence	Eksempler på	Læringsmetode	Evaluerings-

krav	relevante delmål		strategi
Identificere etiske problemstillinger og medinddrage etiske hensyn i klinisk praksis.	Redegøre for balancen mellem respekt for patientautonomi og paternalisme.	Specialespecifikke kurser. Faglige møder	Godkendelse af kursus Vejledersamtaler
	Redegøre for personlig holdning vedrørende ressourceanvendelse.	Specialespecifikke kurser.	Godkendelse af kursus
	Anvende etisk begrundet analyse, valg og handling i klinisk praksis.	Klinisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse
Skelne mellem og anvende personlig og faglig kompetence.	Demonstrere indsigt i egne faglige begrænsninger. Kende og anvende metoder til at opnå indsigt i egne reaktionsmønstre Anvende uddannelsesmuligheder inden for faget.	Vejledersamtaler.	Struktureret kollegial bedømmelse.
	Beskrive muligheder for etablering af supplerende uddannelse.	Vejledersamtaler. Faglige møder. (Medlemskab af DPS, orientering i medlemsbrev, Selskabets hjemmeside)	Struktureret kollegial bedømmelse.
Identificere og diskutere uprofessionel adfærd i klinisk praksis.	Demonstrere kendskab til lokale og centrale myndigheders forordninger.	Vejledersamtaler. Specialespecifikke kurser. Kursus i ledelse, administration og samarbejde	Struktureret kollegial bedømmelse og godkendelse af kurser.
	Handle i overensstemmelse med lokale og centrale myndigheders forordninger.	Klinisk arbejde	Struktureret kollegial bedømmelse